

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У С.П. ВОЈВОДИНИ

Година XX

Нови Сад, јул 1971.

Број 7

САДРЖАЈ

Др. Тихомир Васиљевић Илија Јововић	др. Тома Живановић; Проблеми реда и безбедности у саобраћају;
Велибор Михајловић	Ближа мерила за одређивање правичне накнаде за експропусану непокретну имовину;
Драгољуб Гвозденац	„Сразмерна корист” коју корисници система за одводњавање имају од објекта и постројења за одводњавање
Даница С. Китић	Нека питања о дозвољености жалбе на II. ст. пресуду;
Тибор Коршош	Објављивање пресуде по закључењу главне расправе; Из судске праксе; Службена саопштења.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У С.А.П. ВОЈВОДИНИ

Година XX

Нови Сад, јул 1971.

Број 7

Др. ТОМА ЖИВАНОВИЋ

професор универзитета,
редовни члан Српске академије наука и уметности.

На дан 2. априла 1971. године, Српска академија наука и уметности саопштила је да је њен редовни члан и професор универзитета др Тома Живановић преминуо три дана раније, 31. марта 1971. године. Тако се у деведесетој години завршио живот највећег научника — правника кога је савремена српска наука имала, живот испуњен научним радом започетим 1903. године расправом о изворима српског кривичног права у доба првог и другог устанка, настављен скоро до саме смрти и завршен објављивањем капиталног дела о синтетичној правној филозофији, на француском, 1970. године у Паризу. Умро је научник који је као редовни члан Српске академије наука више од четири деценије својим радовима чинио част установи која га је изабрала, а као наставник пуних 35 година предавао Кривично право на Правном факултету у Београду.

Радови професора Живановића се односе на разне области права и филозофије, на теорију материјалног кривичног права и правну филозофију, али поред тога и на примењено кривично право, кривично процесно право, правну историју и административно право.

Из области материјалног кривичног права најважнији су његови радови на ревизији традиционалне бипартитне науке кривичног права и конструкције нове трипартитне науке чију је садржину изложио у „Основима кривичног права” објављеним 1910—1911., и у трима расправама у швајцарском часопису „Revue pénale suisse” („О субјективном, „моралном”, елементу у појму кривичног дела” — 1909, „О појму кривца” — 1911, и „О појму казне” — 1914.), а у коначном облику у „Основним проблемима кривичног права” објављеним на француском 1929. и у 1930. год. на српском. Од бипартитног класичног кривичног права које се састојало из два основна појма: кривичног дела схваћеног објективно-субјективно и кривичне санкције, Живановић је издвајајући субјективне елементе дао чисто објективан појам кривичног дела, а од субјективних елемената конструисао

нов други основни појам кривичног права Кривца. Та реконструкција фундаменталног теоријског значаја за правну науку имала је далекосежан позитиван значај за позитивна права и судску праксу. Многи проблеми у области кривичног права, који нису могли начи решења у систему бипартиције или су их налазили тек уз употребу сложених вештачких помоћних конструкција, јављали су се у систему трипартиције у новој светлости, њихова решења постајала су лака и практично прихватљива. Низ писаца на страни, нарочито у Италији и Француској, засновало је своја систематска дела на принципима трипартиције, југословенски Кривични законик од 1929. године заснован је на том принципу, поред кривичних законика, неких других земаља.

Рад професора Живановића на теорији материјалног кривичног права почео је његовом докторском дисертацијом брањеном 1908. године у Паризу „О принципу узрочности и кривичном праву” и настављен је у „Основима кривичног права Србије” (1910.—1911, друго издање 1922—1923, треће издање као „Основи кривичног права Југославије 1933—1936—1938, стално проширивано и допуњавано) ванредно систематско дело засновано на трипартицији, на коме су се училе многобројне генерације правника, које је пракса широко користила и још га користи. Живановић је у 1938. години припремао и „Основе кривичног права” на француском.

У 1924. години Живановић је објавио „Основе војног кривичног права”, а затим низ расправа из теорије материјалног кривичног права, међу којима се истичу монографија „О увреди и клевети” (прво издање 1909. године) и расправе „Деоба права и правних наука у место традиционалне римске”, „Правне и правнотеоријске фикције”, „Примена општих кривичноправних принципа на мере безбедности”, „Дуалитет кривичних санкција — казни и мера безбедности” (приступна академска беседа 1926. год.), „Дејство заповести претпостављеног” и велики број других.

Живановић је радио и на делима намењеним потребама праксе објавивши „Збирку допунских прописа за Кривични законик” (1921.) „О иступима”, коментар треће части Кривичног законика Србије од 1860. године, прво издање 1913, „Кривични законик о кривичном судском поступку Краљевине Србије” са кратким коментарима (1926.), „Кривични законик и Законик о кривичном судском поступку Југославије” са кратким објашњењима, 1930. године.

У области процесног права Живановић је дао „Основне проблеме кривичног и грађанско-процесног права” (св. 1 у 1940, св. 2 у 1941. години) поставивши основе савреме процесне теорије, чији је скраћен текст објављен у „Revue pénale suisse” 1943.

Са историјом права Живановић је уствари започео свој научни рад поменутом расправом о изворима српског кривичног права у доба првог и другог устанка, и расправом о извршењу смртне казне по Душановом законик у и у обновљеној српској држави, а могло би се скоро рећи да је са историјом права свој научни рад и завршио, јер је последње његово веће дело на српском језику било „Законски извори кривичног права Србије, историјски развој тог права и развој кривичног правосуђа њеног” (1965.). Осим тога у последњем издању својих „Основа кривичног права Југославије” Живановић је давао увек и упоредну правну историју појединих института, полазећи од старог српског права (Властарева синтагме и Душановог законика).

У области управног права Живановић је у Станојевићевој „Народној енциклопедији”, у расправи која обухвата петнаестак страна дао један преглед административног права.

Исто толико колико на науци кривичног права Живановић је радио и на правној филозофији и етици. У својим правно-филозофским истраживањима он је врло рано дошао до закључка да треба да постоји посебна филозофија права, а посебна филозофија правних наука, са једном уводном дисциплином о њима. Разрађујући поступно своју мисао он је 1921. године објавио „Систем синтетичне правне филозофије 1” (1921 на српском а 1927 на француском), а затим „Систем синтетичне правне филозофије: 1. Наука о синтетичној филозофији права. 2. Наука о синтетичној филозофији правних наука” (1951.), и коначно веома обимно дело „Синтетична правна филозофија: 1. Синтетична филозофија права. 2. Синтетична филозофија правних наука” (1959. године на српском на француском 1970. године у Паризу.). Живановић је објавио и „Основне проблеме етике” 1935., а 1937. године књигу о тој материји у Паризу.

Професор Живановић је много задужио нашу науку и науку уопште. На жалост ми му се за живота нисмо одужили према његовим заслугама. Од завршетка рата он је систематски истискиван из нашег научног живота, изузиман је кад је нашу науку и наше право требало представљати у иностранству, у коме је имао несумњив научни углед и многобројне дугогодишње научне везе. Са стране од које се најмање могло очекивати ометено је обележавање осамдесете годишњице његовог живота и одавање заслужене пажње додељивањем Седмојулске награде. Такав став се није заснивао ни на политичким ни на научним разлозима нити на приговорима исправности његовог националног става. То је био однос малих људи чијим је ситним личним интересима сметало присуство заиста великог човека. Разлози који су се за такав став чули, били су изговор а не разлози. Надајмо се да ће се данас када је мртав и кад никоме више не смета, указати правда бар његовој успомени.

Др Тихомир Васиљевић

ПРОБЛЕМИ РЕДА И БЕЗБЕДНОСТИ У САОБРАЋАЈУ

Сведоци смо врло динамичног развоја саобраћаја у нас. То би се могло рећи и за огроман број земаља у свету нарочито оних које су индустријски развијене или се убрзано развијају. Наша земља спада у ред оних земаља у којима је дошло до снажног индустријског прогреса у коме саобраћај заузима истакнуто место. За потврду ове констатације не треба се сувише враћати уназад, у историју, на стање какво смо имали непосредно по завршетку II светског рата. Довољно се подсетити на стање у саобраћају пре неколико година, па да уочимо огромне разлике до којих је дошло у овој области. Илустрације ради напомињемо да је у СФРЈ на крају 1966. године било регистровано 444.432 моторна возила, да би се та бројка на крају 1970. год. попела на 1.253.006 возила, што представља огромно повећање. Овом податку треба додати више хиљада пољопривредних трактора, који још увек нису регистровани, а фактички на неки начин учествују у јавном саобраћају, иако не у оној мери колико то чине остала моторна возила. Пре петнаестак година у нас је било врло мало путничких аутомобила, особито у приватном власништву. Управо због тога је и било владајуће схватање о томе да је аутомобил луксуз. Међутим, као што видимо, време је учинило своје, те се данас на аутомобил не гледа као на луксузну робу, већ као на ствар која улази у појам једног нормалног животног стандарда радних људи. Истовремено дошло је до квалитативне промене и у односу на власништво путничких аутомобила. Тако, на пример, од 720.812 путничких аутомобила колико их је било у нашој земљи на крају 1970. године, 673.725 су у приватној својини.

У посматраном периоду динамика пораста броја појединих врста моторних возила је била различита. Највише је порастао број путничких аутомобила. Тако, ако стање у 1966. год. означимо индексом 100, онда број моторних возила у 1970. можемо означити индексом 281,9 путничких аутомобила индексом 303,8, а број путничких аутомобила у приватном власништву индексом 327,8. Практично то значи да се за пет година број путничких аутомобила више него удвостручио.

Следствено оваквом тренду повећања броја моторних возила, посебно путничких аутомобила, нужно је морало доћи и до веома убрзаног пораста броја возача моторних возила. Њих је, наиме, 1966. године било 854.830, а на крају 1970. године 1.787.257. Ако бројно стање возача у 1966. означимо индексом 100, онда стање у 1970. у СФРЈ можемо исказати индексом 208,0, а у Социјалистичкој Републици Србији 221,4. Према томе, за свега 4 године број грађана који поседују возачку дозволу се повећао за 923.427, односно више се него удвостручио. Та огромна, скоро милионска армија нових возача, нарочито када се има у виду чињеница какав је био програм полагања возачких испита до пре годину дана, унела је у саобраћај нове односе и

створила квалитетно нову ситуацију. Тачније речено, већина тих новопечених возача фактички нису били довољно оспособљени за сигурно управљање моторним возилом у тако живом и интензивном саобраћају какав све више постаје у нашој земљи.

Надаље, због наглог развоја туризма сваке године долази до све већег пораста броја иностраних моторизованих туриста који свој годишњи одмор или викенде проводе у Југославији, што такође има одраза на стање безбедности на путевима.

У току последње деценије учињени су значајни напори и постигнути крупни резултати на изградњи нових, реконструкцији и модернизацији постојећих путева. Међутим, објективном анализом није тешко установити да је стање путева у нашој земљи још увек незадовољавајуће, да имамо врло мало модерних саобраћајница (изградња аутопутева је тек у зачетку), пропусна моћ постојеће путне мреже је недовољна, ширина путева ни издалека не задовољава потребе савременог саобраћаја, а постоји и низ нерешених саобраћајно-техничких проблема. Поменимо само, примера ради, реконструкције постојеће путне мреже где се, по правилу, због ограничених материјалних могућности не решавају сва она питања која битно утичу на безбедност саобраћаја, већ се најчешће отклањају само најкрупнији недостаци (исправљање опасних кривина), па се постојећи коловоз прекрива асфалтним застором, чиме се стварају услови за брже кретање возила, али тиме истовремено настају и веће потенцијалне опасности по безбедност саобраћаја. Због тога није случајно што на реконструисаним путевима по правилу долази до повећаног броја саобраћајних незгода.

Изузетно је значајно нагласити да постоји озбиљан недостатак саобраћајне културе и то не само код возача моторних возила, већ исто тако, можда још и више, и код других учесника у јавном саобраћају. Извесно је стога да саобраћајно васпитање и образовање мора бити сталан, континуирани процес који ће масовно обухватити грађане, пре свега младе генерације, почевши од предшколског и школског узраста. На овом плану се последњих година ради интензивније, са више плана и система. Почетни резултати несумњиво су охрабрујући, али смо још увек далеко од стања које би могли назвати задовољавајућим. Ипак, најважније је да је преовладало схватање у нашем друштву о потреби предузимања разноврсних мера од стране свих друштвених чинилаца на саобраћајном васпитању и образовању наших грађана, у првом реду младог нараштаја. Реално је очекивати да ће напори који се чине, уз све већа материјална улагања у ове сврхе, створити предуслове да у току десетак година постигнемо такве резултате који ће бити значај допринос у борби против саобраћајне делинквенције.

Износећи само неке основне податке о броју регистрованих моторних возила, о броју возача и у даљем тексту о броју саобраћајних незгода и њиховим последицама, као и о прекршајима из области безбедности саобраћаја, намера нам је да ука-

жемо само на неке значајне моменте који имају утицаја на стање безбедности у саобраћају.

С обзиром на ово што је напред речено није никако чудо што се из године у годину повећава број саобраћајних незгода, а њихове последице су све озбиљније. У 1966. години у СФРЈ је било 23.676 оваквих незгода у којима је настрадало 33.800 лица (2.145 погинулих и 31. 658 тешко и лако повређених), док је у 1970. години евидентирано 35.948 саобраћајних незгода са настрадалим лицима у којима су 3. 674 лица изгубила животе, а 49.697 су претрпели тешке и лаке телесне повреде. Овде нису приказане саобраћајне незгоде само са материјалном штетом.

Иако је проценат повећања броја саобраћајних незгода знатно мањи од процента пораста моторних возила и возача, сигурно се над овим подацима морамо замислити, морамо тражити и сагледати праве узроке оваквог стања и искористити све могућности које би могле да имају утицаја на појачану безбедност у саобраћају. Овај специфичан данак у крви и сувише је скуп да би се олако могло прећи преко толиких жртава и толиког броја тешко и лако повређених лица, као и огромне материјалне штете која настаје услед саобраћајних незгода.

Кад је реч о саобраћајним незгодама интересантно је указати на њихов број и последице у Социјалистичкој Аутономној Покрајини Војводини за посматрани период. Године 1966. у саобраћајним незгодама у Војводини изгубило је животе 212 особа. 1967. — 243, 1968. — 268, 1969. — 239, а 1970. године 369. У читавом овом периоду имали смо 6. 859 тешко и 18. 038 лако повређених лица.

Ваља напоменути да су многи од повређених у саобраћајним незгодама трајно онеспособљени за било какву делатност.

Посебну пажњу заслужује чињеница да је у 85—90% случајева, према статистици, до саобраћајних незгода дошло грешком човека — учесника у јавном саобраћају и то претежно грешком возача моторних возила.

Колико је ово озбиљан проблем читалац ће моћи да закључи и из броја прекршаја прописа из области саобраћаја, јер се навођењем ових података употпуњује слика о стварном стању на нашим путевима. У прошлој години, на пример, у нашој земљи је евидентирано 600.924 прекршаја прописа о безбедности саобраћаја (у Војводини 65.663) од којих су у 561.281 случају учиниоци били возачи (у Војводини 64.962). Осим тога, новчана казна од стране милиционара је наплаћена на лицу места у 1.172.774 случаја за прекршаје прописане у Основном закону о безбедности саобраћаја на путевима и другим прописима (републички и покрајински закони о безбедности саобраћаја и одлуке о безбедности саобраћаја које доносе општинске скупштине). Дакле, само у прошлој години у СФРЈ смо имали 1.773.698 прекршаја прописа о безбедности саобраћаја од ког броја је 199.713 прекршаја учињено на територији САП Војводине. Стварно стање учињених прекршаја је другачије, њихов број је знатно већи од броја евидентираних, будући да многе прекршаје

милиција, с обзиром на своју недовољну бројност и непотпуну техничку опремљеност, није у стању да открије, а за бројне прекршаје нису увек наплаћиване казне већ се интервенција милиције завршавала опоменом учесницима у јавном саобраћају који су учинили лакше прекршаје.

Све ово упућује на закључак да се поред низа других мера о којима је напред било речи мора веома озбиљно радити и на јачању контроле у саобраћају. Послови контроле и регулација саобраћаја, као што је познато, спадају у надлежност милиције.

Саобраћајна милиција, као саставни део Службе јавне безбедности, има двојакe задатке у односу на безбедност саобраћаја. Пре свега, она постоји ради пружања помоћи грађанима — учесницима у јавном саобраћају. Њена основна функција је да обезбеди нормално одвијање саобраћаја, да онемогући стварање гужви у саобраћају, или ако до њих дође, да што пре рашчисти ситуацију и омогући нормалан ток саобраћаја. Присуство саобраћајне милиције на путевима веома је значајно и има непосредног утицаја на понашање возача и других учесника у саобраћају. Указивањем појединцима на пропусте и грешке, уколико се не ради о грубом кршењу саобраћајних прописа, по правилу, се постижу већи ефекти него симболичним кажњавањем учинилаца прекршаја. Очигледно је, дакле, да саобраћајна милиција превасходно има задатак да низом разноврсних превентивних мера и акција допринесе већој безбедности у саобраћају.

Ипак, не може се порећи чињеница да саобраћајна милиција има и репресивну функцију која се остварује приликом контроле саобраћаја. Она има дужност и овлашћења да открива кривична дела угрожавања јавног саобраћаја и прекршаје саобраћајних прописа, да утврђује ко су учиниоци тих деликата, обезбеђује материјалне и друге доказе о њиховој евентуалној кривици, подноси кривичне и прекршајне пријаве, изречи и наплаћује казну на лицу места у складу са својим законским овлашћењима и предузима друге мере према учиниоцима кривичних дела и прекршаја у области саобраћаја. (привремено одузимање возачке дозволе, употреба алко-теста, вађење крви и урине у циљу анализе на алкохол, искључење возила из саобраћаја услед њихове техничке неисправности, искључење возача из саобраћаја због алкохолисаности, умора и неспособности за управљање моторним возилом и тсл.). Познато је, такође, да репресивне мере које се предузимају према учесницима у јавном саобраћају истовремено имају и превентивни значај, јер доприносе већој дисциплини и бољем понашању појединаца, нарочито оних који су за воланом.

Са горњих разлога вредан је пажње сваки напис у штампи, часописима и другим средствима информација који разматра ову изузетно значајну друштвену проблематику и чији је циљ давање доприноса разрешавању овог деликатног проблема. У вези са тим, чини нам се неопходним да се осврнемо на чланак Др. М. Митића под насловом: „Саобраћајна милиција и право грађана”, објављен на страницама овог угледног часописа у бро-

ју 3/71. Писац чланка на почетку сасвим исправно указује на озбиљност проблема о коме пише, наводећи основне узроке саобраћајних незгода и констатујући да је саобраћајна милиција та служба која је установљена као јавна служба за контролу саобраћаја. Говорећи о Милицији као јавној служби писац наводи да се „не може порећи да се она у начелу одвија сасвим коректно и на задовољство грађана којима служи, иако је њена техничка опремљеност на ниском нивоу, а бројно стање припадника Милиције недовољно. „Веома лако ћемо се сагласити са оваквом констатацијом Др. Митића уз једну нужну напомену: последњих година од стране свих друштвено-политичких заједница учињено је веома много на опремању саобраћајне милиције превозним средствима, радарима, радио станицама и другим техничким уређајима и опремом неопходном за успешну контролу саобраћаја; исто тако, доста је учињено, иако још увек и не довољно, да се повећа бројно стање припадника саобраћајне милиције, како би се могле обезбедити нарасле потребе за појачаном контролом и бољим и потпунијим регулацијом саобраћаја. То се у првом реду односи на посебне саобраћајне јединице које више година постоје у свим републикама и покрајинама и у чијој је надлежности контрола и регулација саобраћаја на тзв. магистралним путевима на којима је иначе саобраћај најинтензивнији. Међутим, када се пажљиво прочита поменути чланак онда се неминовно намеће закључак да је наведена констатација дата више реда ради да би се кроз цео напис, уз неколико ограда да се не ради о општој појави, осула жестока паљба на саобраћајну милицију, која, како аутор чланка каже, злоупотребљавајући свој положај и овлашћења малтретира недужне грађане, ускраћује им Уставом и законима зајемчена права и која би се, ако би ове оцене биле прихваћене, могла бити проглашена за главног кривца за стање безбедности на нашим друмовима. Поставља се питање: шта то значи и чему то води? Најзад, докле ћемо једну службу окривљавати за проблеме који постоје у овом друштву када је евидентно да она за то не може да сноси одговорност?

Ником не пада на памет, па ни писцу ових редова, да тврди да је поступак сваког саобраћајног милиционара увек довољно коректан „да сваки припадник саобраћајне милиције потпуно познаје све прописе по којима поступа, да у начину опхођења појединаца нема недостатака на које треба указати и против којих се треба енергично борити итд. Ипак, оно што се већ годинама чини на стручном оспособљавању припадника саобраћајне милиције, на њиховом васпитавању у односу на понашање према грађанима, у избору људи који се примају у службу, затим кроз разне стручне курсеве, семинаре и друге погодне форме, није остало без резултата. Дакле, не негирајући поједине слабости, желимо да истакнемо да се не може прихватити крајње неаргументована тврдња и врло категорично закључивање о томе да су наши грађани практично обесправљени и да су препуштени на милост и немилост саобраћајној милицији. Ако би то било

тако, с пуним правом би се могло поставити питање одговорности свих припадника саобраћајне милиције, а с њима заједно и одговорности руководећих људи у органима унутрашњих послова који такве поступке толеришу. У супротном, поставља се питање моралне одговорности оних који „изричу“ такве суде.

Сматрамо да је неодржива теза аутора поменутог чланка који тврди да саобраћајна милиција „непогрешиво и суверено даје квалификације одређених поступака, иако је очигледно да се у току одвијања саобраћаја не налази увек у положају који јој омогућава широк преглед догађаја, као и поуздан, односно сигуран закључак и непогрешив суд и која слободно одмерава висину казне (подвукао И. Ј), као да је постављен законски минимум и максимум у зависности од снисходљивог и покорног држања грађанина према коме се казна изриче.“ Стиче се утисак да аутор чланка малициозно жели да прикачи етикету саобраћајној милицији како она, ето, тешко малтретира грађане. Грађани социјалистичке Југославије су, судећи по закључивању Др. Митића, доживели да их једна јавна служба која пре свега постоји због њих толико шиканира да се никако не могу да одбране од ње. Уверен сам, без обзира на субјективно мишљење писца чланка „Саобраћајна милиција и право грађана“, да његове тврдње у односу на саобраћајну милицију објективно представљају тешку инсинуацију. У вези с тим хтео бих да подсетим да је у члану 179. став 2. Основног закона о безбедности саобраћаја на путевима изричито регулисано да учинилац прекршаја за који је прописана новчана казна на лицу места, ако из било ког разлога не плати казну на лицу места, може то да учини у року од осам дана од дана када је учинио прекршај. Тек по протеку тога рока, ако учинилац прекршаја не плати новчану казну, стављено је у дужност општинском органу унутрашњих послова, да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка против учиниоца прекршаја. Разуме се да је неотуђиво право сваког грађанина да одбије плаћање казне на лицу места, ако сматра да није учинио прекршај, као и да у поступку код судије за прекршаје доказује своју невиност и исправност у понашању у јавном саобраћају. Исто тако, истине ради, неопходно је истаћи да је Основни закон о безбедности саобраћаја искључио сваку самоволу у погледу висине казне која се изриче за учињене прекршаје, јер су у члану 176, 177, и 178. поменутог Закона таксативно набројани случајеви за које се прекршаје и колика новчана казна може изрећи, а у члану 179. став 1. ОЗБС је изричито речено да казне за прекршаје ове врсте изриче и наплаћује радник органа унутрашњих послова који врши контролу и регулисање саобраћаја.

Претенциозна и врло неаргументована је и тврдња да се саобраћајни милиционари не постављају испред опасних места да би скренули пажњу возачима на опасност која им прети, већ се, наводно, постављају тамо где таква опасност прети и сакривени вребају „жртве“. Покушајмо да одмах ово питање до краја разјаснимо: саобраћајни знаци постоје због тога да укажу на

одређене опасности на путу на коме се одвија саобраћај. Дужност је свих возача и других учесника у јавном саобраћају да обрате пажњу на саобраћајне знаке и да их се придржавају. Ипак, саобраћајна милиција у вршењу службе врло често се поставља тако да у случају лоших временских прилика или у случају појачаног интензитета саобраћаја упућује своје патроле на она места која су посебно опасна по безбедност у саобраћају да би својим присуством, опоменама и интервенцијама допринеле већој безбедности у јавном саобраћају. Уколико негде, пак, нису постављени саобраћајни знакови, ваљда зато не треба окривљавати саобраћајну милицију будући да постављање саобраћајних знакова није стављено у надлежност органа унутрашњих послова, већ они могу само да интервенишу да се ти знакови на одређеним местима поставе.

Разуме се да свако има право да заступа гледиште о томе треба ли или не треба кажњавати учиниоце саобраћајних прекршаја. Евидентно је, међутим, да се наше самоуправно социјалистичко друштво, и поред широке лепезе превентивних и других мера на сузбијању саобраћајне делинквенције, не може одрећи санкција против оних који кршећи саобраћајне прописе угрожавају животе других недужних учесника у јавном саобраћају, а и своје сопствене животе. Без обзира на хуманистичке принципе социјалистичког друштва, и управо у име тих принципа, наше самоуправно друштво се мора и репресивним мерама обрачунавати са онима који се нехумано и силеџијски понашају, који крше саобраћајне прописе и својим поступцима и понашањима доводе у опасност животе људи и имовну. Како се, на пример, може прогледати кроз прсте онима који прекомерно употребљавајући алкохол чине саобраћајне прекршаје? Од укупног броја прекршаја само у Социјалистичкој Републици Србији у прошлој години утврђено да је у 11.517 случајева у питању алкохолизаност возача. Оно што посебно забрињава јесте чињеница да се број прекршаја ове врсте из године у годину повећава. Даље, у преко 19% прекршаја ради се о управљању моторним возилом без поседовања возачке довозле и тд. Очигледно је да се друштво не може благонаклоно односити према појединцима који свесно угрожавају јавни саобраћај и који се не држе елементарног реда и правила понашања. Сматрамо да је неопходно управо у овој области, много више него у неким другим, да се заведе чврст ред, који се може обезбедити једино ако се у свеукупном систему мера које се примењују и ригорозно кажњавају они који су главни носиоци нерада и недисциплине.

Примедба да би сваки милиционар био дужан да грађанину, који то затражи, да свој број, презиме и име је сасвим оправдана и умесна. То је и дужност саобраћајних милиционара. Ако то неко и не чини, он поступа супротно прописима и постоји могућност да се сваки појединац, ако грађанин на то укаже, позове на одговорност за такво своје понашање. Но, тешко би се могла прихватити сугестија да сваки милиционар на шињелу и

блузи носи утиснуто своје име, број и место службовања. Сасвим је довољно ако саобраћајни милиционар има свој број, па да се установи о коме се ради.

Најзад, да закључим: чланак Др. Митића је по тематици коју третира врло интересантан. Он садржи и неколико корисних идеја. Аутор чланка сам каже да му је једини циљ био да да подстицај за размишљање свима, посебно најпозванијим. Да се аутор чланка „Саобраћајна милиција и право грађана” држао оквира који је сам себи одредио, извесно је да не би изазвао никакве неспоразуме. Међутим, он је и сувише тврдо да не кажемо грубо, и уз то врло уопштено и крајње категорично дао оцене о раду и понашању саобраћајне милиције, које, по нашем дубоком уверењу, не стоје и које се због тога управо не могу ни прихватити. Појединачни екцеси, за које верујемо да их има, не могу послужити као основа за такво уопштавање и генерално закључивање. Када је реч о саобраћајној милицији и о њеним овлашћењима неће бити на одмет да се подсетимо да саобраћајна милиција у нашој земљи нема преширока овлашћења. Напротив, пре би се могло рећи да она има у неким стварима недовољна овлашћења, јер полиција у неким другим земљама, не само у онима у којима је саобраћај развијенији него у нас него и у земљама са мање развијеним саобраћајем, има много шира овлашћења. Санкције за прекршаје су у нас знатно блаже него у многим другим земљама и поред тога што је новелом Основног закона о безбедности саобраћаја на путевима 1969. године дошло до њиховог поопштравања.

Сврха овог чланка је да читаоцима омогући комплексније сагледавање проблема реда и безбедности у саобраћају и да укаже на потребу предузимања мера од свих одговорних субјеката у нашем друштву у циљу већег поштовања саобраћајних прописа, а тиме и постизања веће безбедности у јавном саобраћају.

Илија Јововић

БЛИЖА МЕРИЛА ЗА ОДРЕБИВАЊЕ ПРАВИЧНЕ НАКНАДЕ ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНУ ИМОВИНУ

Експропорција представља у извесном смислу ограничење приватне својине јер ова прелази у друштвену својину када то захтева општи интерес у циљу изградње привредних и других објеката. Услед изградње ових објеката долази до експропријација већег обима и измештања појединих насеља. Тако, услед изградње хидроенергетског и пловидбеног система „Бердап” потопљена су насеља: Сип, Текија, Голубиње, Мосна, Доњи Мила-

новац и Добра а делимично су потопљена и места Бољетин, Голубац и др. Затим потопљени су многобројни путеви, плодна земљишта, јавне и приватне зграде као и историјски споменици: Табула Трајана и др. Услед ове изградње пресељено је преко 8000 наших становника.

Са извршеном експропорцијом престају активности ранијих власника на њиховим ранијим поседима Интенција је нашег друштва да се овим лицима омогући њихово несметано привређивање и да исти не смање своју имовину услед изградње појединих објеката који су у интересу целе друштвене заједнице. Сигурно је да савезним законом о експропорцији сви ови случајеви не могу бити на једнак начин регулисани и подједнако обухваћени.

Експропријацију већег обима познавао је и Закон о Експропријацији који је објављен у „Службеном листу ФНРЈ”, бр. 12/57, 53/62 и „Службени лист СФРЈ”, бр. 13/65. Овим законом према одредби чл. 55 предвиђена је могућност да ако се ради о експропријацији земљишта таквог обима да се услед тога знатан број становника мора иселити из краја у коме се експроприсано земљиште налази, скупштине републике прописаће облик и начин измирења накнаде оним сопственицима који нису вољни да им се накнада одреди по одредбама предходних чланова. Да овим прописима морају се поред осталог обезбедити у другом крају сопственицима друга земљишта и зграде ради обављања њихове привредне делатности а ако то није могуће морају се обезбедити смештај и могућност запошљавања.

Према одредби члана 43. садашњег Закона о експропријацији такође је предвиђено да ако се ради о експропријацији већег обима да се Републичким законом могу прописати посебни облици и услови накнаде. Члан 34. истог закона предвиђа да републичким законом могу се прописати ближа мерила за одређивање накнаде стим што се ова могу одређивати и само за поједине врсте непокретности као и само за одређена подручја.

На основу овог овлашћења требало би да се републичким законом одреде ближа мерила за одређивање правичне накнаде те и дате елементе у чл. 32 савезног закона треба даље разрадити и расчланити.

Према одредби члана 25. Устава СФРЈ предвиђено је да се непокретности грађана могу експроприсати уз правичну накнаду. Ову одредбу даље разрађује чл. 10 Закона о експропријацији. У чл. 32. истог закона предвиђени су елементи који утичу на правичну накнаду и то:

— корист коју може дати та непокретност њеним редовним искоришћавањем,

— корист коју је ранији сопственик имао од те непокретности, улагања ранијег сопственика у ту непокретност, тржишна цена уколико је израз ових околности, да ли је и колико је та непокретност служила ранијем сопственику као материјална основа егзистенције и да ли је ранији сопственик за искоришћа-

вање те непокретности употребљавао само свој лични рад и рад чланова свог домаћинства.

Ако на накнаду која се одређује по ставу 1. овог члана утичу околности што се непокретности налази у насељима или у туристичким подручјима, или у близини тих насеља односно подручја, саобраћајница, вештачких језера, канала, мелиорационих или других објеката, или што предстоји експропријација, накнада ће се умањити сразмерно утицају тих околности.

При одређивању накнаде за грађевинско земљиште неће се узимати у обзир тржишна цена која се формира у промету грађевинског земљишта.

Личне и породичне прилике ранијег сопственика узете се у оцени при одређивању накнаде само ако су те околности од битног значаја за његову материјалну егзистенцију.

Одредбе овог члана су недовољне да би се одредила правична накнада. Због овога судови различито тумаче ове одредбе те и долази до различитих накнада и у скоро истоветним случајевима.

Тако, није временски одређено за који период треба проценити корист коју је ранији власник имао од експроприсане непокретности те и коју ће убудуће имати.

У даљем излагању изнећемо ова ближа мерила те и њихове карактеристике.

а) Пољопривредно и друго земљиште

Земља није производ људског рада те према Марксовој теорији не би требала да има вредност. Међутим, земља омогућује егзистенцију друштва те се стога налази у промету јер представља специфично средство производње. Објекти од општег интереса обично се изграђују на најплоднијим земљиштима: равнице, приобална подручја на којима се изграђују хидроелектране. Релеф осталог земљишта које није обухваћено експропријацијом није такво да би се на истом могла развити пољопривредна производња због брдског терена. Ово је типично за изградњу хидроелектране „Бердап” а која је саграђена на Дунав у улазу у теснац Бердап између нашег места Сип и румунског насеља Гура Воји. Због овога ограничене су површине земљишта са бољим бонитетом.

Самим тим цена преосталог земљишта је доста велика јер се морају прилагодити и узети у обраду и земљишта лошијег квалитета а која обично пре овога нису обрађивана. У ова земљишта морају се вршити већа улагања. Иста земљишта не само што су слабијег квалитета већ су по правилу и удаљенија од тржишта те су трошкови транспорта већи. Ранија земљишта која се потапају давала су веће приходе јер су имала бољу плодност као и бољи положај те је код њих диференцијална рента бр. 1 већа у односу на земљишта која ће се морати обрађивати а која нису услед брдског терена била погодна за обрађивање.

Цену земље према теорији одређују два фактора: висина ренте и каматна стопа, односно цену земљи представља капитализована рента. Међутим, ови фактори код одређивања правичне накнаде не могу се узети у обзир. Ово због тога што ренту по правилу одређују скупштине општина и ова је знатно нижа од стварне ренте а камате су такође минималне и уколико би се накнада одредила по овим елементима ранији власник не би себи обезбедио егзистенцију и егзистенцију чланова своје породице.

Стога приликом одлучивања о висини накнаде по републичком закону мора се поћи од тога да је још увек наш пољопривредни произвођач везан за земљу и да му ова даје сталан приход од кога и друштвена заједница има користи.

Да би се добио финални производ неопходна су улагања која се састоје од рада као најважнијег елемента ранијег власника и чланова његове породице, семена, ђубрива и др. У случају када ранији власник привређује и ради на свом имању вредност рада не треба одбијати од вредности финалног производа. Ово због тога што ова лица од рада на имању имају користи и свој рад опредмеђују уместо да раде у фабрикама и имају личне дохотке. Ако би се њихов рад одбијао у сваком случају ранији власници били би општењени јер је рад основни фактор у процесу производње.

Када ранијим власницима земља није основ егзистенције у таквом случају приликом добијања финалног производа треба одбити вредност рада. Ово због тога што ова лица присвајају плодове туђег рада а што је ово у супротности са нашим социјалистичким принципима.

Веома је тешко а и неприхватљиво да се законским путем предвиди обавеза корисника експропријације да запосли раније власнике и чланове њихових породица. Ово због тога што корисници експропријација по правилу нису истовремено и извођачи радова већ за радове ангажују друге радне организације а и ранији власници су најчешће пољопривредници и рибари тј. неквалификовани радници, а како на нашим градилиштима радови се изводе најсавременијим машинама то потреба за оваквом радном снагом скоро и да не постоји. Међутим, добро би било да се републичким законом предвиди право на рад ових лица у првом реду уколико за то постоје могућности, стим да ова обавеза буде моралне природе.

Код одређивања временског периода користи од експроприсаног земљишта морало би да се пође од тога колико ово даје приносе и за који период је у могућности да само себе исплати и колика је измакла добит за ранијег власника који је у ову непокретност отуђио. То су периоди времена између 10 и 12 година а зависе од плодности тла. Накнада за овај временски период не би представљала тарифу већ једну оријентацију за одређивање правичне накнаде.

Трајне засаде треба одређивати заједно са земљиштем а не посебно да се накнада даје за саднице а посебно за земљу.

Код шумског земљишта треба имати у виду да се на овом напаса стока, добија лисник за исхрану стоке, огрев те и прираштај дрвне масе те на основу ових елемената одредити накнаду.

Посебно би морало да се узме у обзир положај саме некретнине те и да ли се ради о комплексу земљишта где су трошкови обраде мањи и на име ове погодности треба накнаду поповећати а у обрнутом случају ову смањити.

Уколико се ранијем власнику експроприше сва имовина која се састоји од имања, оваквом лицу одредити накнаду да исто може да купи земљу сличног квалитета и исте површине у суседном насељу или суседној општини.

б) Стамбене зграде и други објекти

— Стамбене зграде

Корист од стамбених зграда за ранијег власника се састоји у томе што је овај са члановима своје породице становао и није плаћао закупнину. Код одређивања накнаде за стамбене зграде мора се утврдити стање у коме се ова налази у моменту експроприције, врсту и количину уграђеног материјала, век трајања и како је иста одржавана. Затим, потребно је да се утврди колико би закупнина била месечна јер је ова чињеница важна јер представља корист за ранијег власника будући да он не плаћа закупнину. Утврдити проценат амортизације те и колико би ова зграда трајала с обзиром на стање у коме се налази те и колико је њен век трајања по грађевинским нормама. Уколико ранији власник не станује у својој згради већ има другу зграду треба накнаду утврдити по одбитку амортизације те ранијем власнику у овом случају дати стварну вредност зграде. У осталим случајевима не треба одбијати амортизацију приликом одређивања накнаде. Код оваквих случајева треба утврдити вредност зграде према њеној корисној површини те и вредност исте такве зграде саграђене од новог материјала.

Пре рушења стамбене зграде у смислу чл. 37. Закона о експропријацији корисник експропријације је дужан да ранијем власнику обезбеди коришћење другог одговарајућег стана уколико не дође до споразума између странака. Ова чињеница има утицаја на одређене правичне накнаде, јер када корисник експропријације обезбеђује коришћење другог одговарајућег стана мора да ангажује своја средства за изградњу оваквог стана те у овом случају накнаду треба умањити до 25% а у случају да корисник експропријације не обезбеђује стан накнаду треба увећати на име потребне вредности ове зграде, за износ од 15%. Станарско право не представља код нас ствар у промету. Међутим, када ранији власник не станује у својој згради већ исту издаје у закуп, корисник експропријације дужан је да оваквим лицима која користе зграду а постали су носиоци станарског права да им обезбеди коришћење другог стана. Оваква зграда је неусељива

ва. Тржишна вредност неусељивих зграда је знатно мања од вредности усељивих зграда. И у оваквим случајевима накнаду треба умањити и исту одредити према тржишној вредности неусељивог стана.

— Пословне просторије

У пословне просторије спадају: млинови, стругаре, радионице, поједине продавнице и др. Накнаду за ове објекте треба одредити према вредности материјала који остају после решења, вредности доказног материјала и вредности плаћања радне снаге за изградњу истог таквог објекта. Одлучујућа чињеница за одређивање накнаде код ових објеката била би та да ли ранији власник пословну просторију издаје под закуп трећим лицима или пак сам обавља дозвољену привредну делатност. У случају када ранији власник сам обавља привредну делатност накнада би требала да буде у висини вредности изградње исте такве пословне просторије те да тако ранији власник настави своју делатност. Када пак ранији власник ову пословну просторију издаје под закуп морало би да се утврди колика је месечна закупнина те и трошкови за одржавање исте а за један одређени период од 5 година.

— Привредни објекти

Код ових објеката треба проценити вредност материјала који после рушења може корисно да се употреби, затим вредност додатног материјала и вредност радне снаге за изградњу истог таквог објекта. Овде би морало да се има у виду занимање ранијег власника. Уколико је ранији власник ове објекте употребљавао накнаду би требало утврдити на предњи начин а уколико ранији власник не користи предње објекте, већ је по занимању радник накнаду за ове објекте треба утврдити по одбитку пуног износа амортизације.

Према одредбама члана 37 Закона о експропријацији предвиђена је обавеза корисника експропријације да ранијим власницима пре рушења стамбене зграде или пак носиоцима станарског права обезбеди коришћење другог стана уколико не постоји споразум о овоме између странака.

Савезни закон не предвиђа обавезу када се ради о пословним и привредним објектима. Стога смо мишљења да би републичким законом требало обавезати кориснике експропријације да ранијим власницима уколико ови и не посредно користе ове објекте пре рушења обезбеде друге пословне просторије и привредне објекте како би ова лица наставила своју привредну делатност.

в) Накнада за плацеве

Плац служи згради те представља споредну ствар у односу на зграду. Градска рента као елемент за утврђивање накнаде за плацеве је искључена. Тржишна цена плацева је далеко већа од другог земљишта али ова цена не представља резултат улагања

ранијег власника већ представља улагања друштвене заједнице. Приликом одлучивања о висини накнаде морало би да се пође од тога каквог утицаја плац има на вредност зграде као и то да ли су овакви плацеви погодни за изградњу.

Код пољопривредно неизграђеног грађевинског земљишта накнаду треба дати у пуном износу уколико ранији власници оваква земљишта користе у пољопривредне сврхе.

г) Решавање социјалних проблема

Ова околност мора имати одступање од исказних елемената у чл. 32 Закона о експропријацији. Ово због тога што постоје власници који имају дотрајале зграде и бордеље а које могу и даље да користе и услед извршене експропријације морају да овакве зграде напуштају. Оваква лица су и сиромашна те нису у могућности да било шта додају за изградњу других зграда. Насеља у коме одлазе су урбанизирана и могу да саграде стамбену зграду само од тврдог материјала. Накнаду у оваквим случајевима треба одредити у висини вредности оваквих зграда од тврдог материјала, стим да оваква лица у овим новим зградама имају само идеални део својине сразмерно вредности њихових ранијих зграда а да су остали део зграде представља друштвену својину, те да оваква лица исте зграде користе, доживотно без накнаде. Ово због тога што друштвена заједница улаже средства за изградњу оваквих зграда а после смрти оваквих лица појављују се наследници који наслеђују ове зграде без икаквих улагања ни њихових нити пак улагања ранијих власника.

Код одређивања накнаде за експроприсану имовину морало би да се води рачуна и о чињеници да поједина имовина за ранијег власника има посебну вредност, те за овакву имовину је потребно дати већу накнаду. Тако за једног пензионера који је дуго година био бродарац на Дунаву и има стамбену зграду поред Дунава где је свакодневно уживао у пролазу бродова није свеједно да ли ће он остати и даље поред обале и упражњавати ово своје задовољство или ће отићи у насеље које је удаљено од обале.

Републичким законом треба предвидети као начело да услед извршене експропријације ранији власник не дође у тежи положај привређивања и становања од онога у коме је био пре овога. Такође треба предвидети да накнада за експроприсану имовину мора бити правична и за ранијег власника и за корисника експропријације. Ово због тога што друштвена заједница за изградњу објеката од општег интереса улаже велика средства а којима се такође мора водити рачуна.

Сва напред наведена ближа мерила уколико би била обухваћена републичким законом допринела би уједначавању судске праксе и утицале би на одређивање правичне накнаде те и на хитност поступка.

Велибор Михајловић

„СРАЗМЕРНА КОРИСТ” КОЈУ КОРИСНИЦИ СИСТЕМА ЗА ОДВОДЊАВАЊЕ ИМАЈУ ОД ОБЈЕКТА И ПОСТРОЈЕЊА ЗА ОДВОДЊАВАЊЕ (ПРЕМА ЗАКОНУ О ВОДАМА*)

Код привредних судова а и неких судова опште надлежности појавили су се спорови око правне основе наплаћивања накнаде за одводњавање, које врше водопривредне организације, као и око висине потраживања односно начина обрачуна те накнаде. (чл. 87)

Ови спорови настају у првом реду због различитог правног схватања и тумачења законских одредаба односно различитог прилаза самом проблему од стране парничних странака. Са једне стране водопривредна организација, наслањајући се на Закон о водама и његове когентне одредбе, да „корисници мелиорационих и посебних водопривредних објеката и постројења плаћају за њихово коришћење накнаду водопривредној или другој радној организацији чија су основна средства ти објекти и постројења,” (чл.87) а са друге стране интересенти — радне организације и индивидуални поседници површина наслањајући се на други део истог законског члана где каже- „сразмерно користи коју корисници имају од тих објеката и постројења”.

Док један део интересената у парници доказује да је корист, коју они имају од објеката и постројења мања од висине накнаде (не еквивалентна) тј. приговарају висини потраживања, други део интересената оспорава и основу потраживања истичући, да ти објекти и постројења њима интересентима нису уопште потребни односно од тих објеката немају никакве користи, па према томе ни обавезе, те доследно томе одричу пасивну легитимацију у спору.

Судови обично у току спора наређују вештачење, полазећи од поставке, да се ради о доказивању конкретних — техничких чињеница — односно утврђивања услуга и утврђења користи и њихове узрочне повезаности или неповезаности.

Конкретан пример спора Водопривредног предузећа „Дунав-Тиса-Дунав” у Новом Саду и Железничко-транспортног предузећа у Београду, који се односи на више милиона нових динара заслужује посебну пажњу и посебну анализу, нарочито због тога, што спорови код привредних судова у Београду и Новом Саду релативно дуго трају, те због замашности суме доводе те привредне организације до финансијских проблема.

Наиме, тужилац Водопривредног предузећа (ДТД) мандатном тужбом тражи иставања платног налога за доспело потраживање накнаде за одводњавање на основу чл. 87 Закона о водама а туженик Железничко транспортно предузеће (ЖТП) истиче приговоре како на основу тако и на висину потраживања који се састоје у следећем:

а) Туженик није корисник мелиорационих водопривредних објеката и постројења пошто туженик има свој сопствени систем

* Сл. лист СФРЈ бр. 13/65 и 50/68.

канала и пропуста за заштиту железничких пруга од сувишних вода, користећи природне водотоке, које тужилац није изградио, нити их одржава. Дакле, тужилац ни посредно ни непосредно не утиче својим системом за одводњавање на заштиту пруге од сувишних вода.

б) Тужилац своје фактуре прави на основу катастарских података а ти подаци нису идентични са стварним стањем површина и сво земљиште третира као грађевинско земљиште, за које се по Закону о водама плаћа накнада за одводњавање 10—20 пута већа него за пољопривредно земљиште, те и због тога му је потраживање неосновано.

Као грађевинско земљиште туженик сматра само земљиште под пругом и пружним постројењима, што се утврђује техничком документацијом туженика а тужилац је задужио туженика и за земљиште под барама и трстицима, те насипима што је изузетно од плаћања накнаде по Закону о водама (чл. 83).

в) Висина накнаде (чл. 85) се одређује сразмерно трошковима које водопривредна организација има за објекте и постројења односно сразмерно користи, коју корисник (туженик) има од услуга одводњавања. Тужилац (по чл. 85) има право само на стварне трошкове, а те трошкове мора (специфицирати) доказати туженику.

г) Накнада се плаћа за коришћење објеката и постројења водопривредних организација и то сразмерно трошковима, те је потребно да тужилац разграничи трошкове које су обавезни да плате поједини корисници у једном мелиорационом подручју, односно да изједначи трошкове са користима, које имају корисници.

д) Туженик (ЖТП) има своје објекте за одводњавање, свим довољне да заштите пругу а узгред чини корист и другим суседним земљиштима и објектима, те и тужилац има користи од тога, па чак та корист је већа у обиму од евентуалнога коришћења тужиоачевог система од стране туженика, те има места и компензацији односно противтужби.

На ове приговоре тужилац је дао следеће одговоре:

ад а) Чланом 88 Основног закона о водама је одређено да „накнаду за одводњавање плаћају сви корисници и сопственици земљишта на мелиорационом подручју који се непосредно или посредно користе одводњавањем”. Законом републике су овлашћене скупштине општина да одређују мелиорациона подручја и то је учињено за целу територију Бачке и Баната где делује Водопривредно предузеће „Дунав-Тиса-Дунав”. Практично на тој територији нема ни једног квадратног метра земљишта, који није у мелиорационом подручју. Значи да и све железничке пруге припадају мелиорационим подручјима. Тужилац има — већих и мањих — систематски ископаних 14.000 км канала. Физички је немогуће да атмосферске падавине и подземне воде не дотичу пругу, као што је и физички немогуће да се те воде са железничке пруге и испод пруге (подземне) не одводе мрежом тужиоачевих канала (одводним системом) који су повезани са

природним реципијентима — Дунавом и Тисом. То што тужени има каналчиће, јаме, риголе или слично поред пруге, који су повезани са тужиочевим одводним каналима само доказује, да и туженик користи тужиочев систем за одводњавање.

ад б) Тачно је да тужилац иставља фактуре на основу катастарских података, који можда и нису идентични са стварним стањем површина, али туженик је дужан према Закону о катастру, да све промене на својим површинама унесе у катастар у року 30 дана од дана насталих промена. Тако, тужилац поступа са целокупним земљиштем које одводњава — пољопривредним, шумским и трстицима, барама. Другачије је и практично немогуће. Туженик пориче и то, да је пруга грађевински објект, а не објашњава какав је објект, што је противно логици и номенклатури грађевинских објектата.

ад в) Туженик оспорава сразмерност накнаде упоређене са користима, које туженик има од одводњавања, што нас доводи до најважнијег питања за ову расправу а и најделикатнијег правног питања.

Наиме, еволуцијом привредног система из административне привреде у привреду на економским принципима накнада, некадашњи водни допринос (који је био једна врста порезе) постала је економска категорија. То значи да је накнада сада еквивалент услузи коју врши водопривредна организација односно примерена је користи, који интересент добива за плаћање накнаде. Уставни суд Југославије Одлуком У. бр. 37 од 20. XI/1967 (Сл. лист бр. 50/68) којом је утврдио законитост и основаност накнаде у образложењу је рекао „није искључена могућност, да се у судском поступку утврђује да ли постоји за корисника непосредна или посредна корист од одводњавања”.

Законодавац је имао у виду те моменте па је чл. 88 Основног закона о водама одредио и начин на који се утврђује накнада односно степен користи од одводњавања. Наиме, законодавац је предпоставио корист посредну или непосредну за власнике земљишта и објектата у мелиорационом подручју и на основу те предпостављене користи одредио обавезу корисника. Отуда приговор о користи од одводњавања који истиче тужени, може бити само приговор на висину потраживања. Колика је та висина и да ли је она правилно одмерена, јер тужилац, водопривредно предузеће на први поглед једнострано својим правилником одређује ту висину, тј. Раднички савет водопривредног предузећа доноси тај правилник и на основу Правилника иставља фактуре корисницима.

Треба имати у виду да у управљању водопривредним организацијама учествују сви корисници — интересенти а не само чланови колектива предузећа, јер су водопривредне организације од посебног друштвеног интереса. Значи да у доношењу општих аката, па и Правилника о накнади за одводњавање учествује и ЖТП, у овом случају туженик. Његове су могућности да у

току поступка доношења правилника, стави своје примедбе и да се бори за реализацију тих примедба. Поред тога заштита интересената је и у чл. 96 ОЗВ где је речено, да се накнада може обухватити и контролом цена.

Колика је, најзад, висина накнаде и како се она утврђује?

Водопривредно предузеће саставља свој програм радова — одржавање постојећих објеката и изградњу нових сваке године за наредну годину. Тај програм се доноси на седници Радничког савета, у коме су заступљени интересенти са 50%. Правилник се објављује за наредну годину до 30. XI текуће године (чл. 65 Републичког закона о водама). На овај Правилник даје предходну сагласност Извршно веће републике, односно Покрајине.

Маса накнаде односно њена укупна висина садржи је сразмерна трошковима водопривредне организације, које она има за објекте и постројења „односно сразмерно користи коју корисници имају од тих објеката и постројења.” (чл. 87 ОЗВ). Накнада је економска категорија и као таква је део укупног прихода водопривредног предузећа.

Ако се на основу свега реченог ипак постави питање: Како је утврђена корисност за сваки објекат посебно и за сваку парцелу посебно, јер је накнада разрезана — опредељена на сваког корисника, биће неопходно рећи још неколико речи.

Одводњавање ниских земљишта је историјски настало као економска мера на бази солидарности свих заинтересованих. У прошлости, која допире на 150—200 година уназад, накнада се обрачунавала по категоријама земљишта, тако, да су најнижи терени плаћали већу накнаду, (ранији водни допринос) а виши терени мању накнаду тако да терени изван домаћаја штетних вода нису плаћали накнаду уопште. Феудални поредак па и каснији капиталистички је одводњавања третирао као чисту приватну ствар власника земљишта. Шта више напредни раднички покрети су били против мешања државе у политику одводњавања сматрајући, да рента створена мелиорацијом земљишта иде у корист феудалаца односно капиталиста (Кауцки: Аграрно питање). Социјалистичко друштво је између осталог надељивало разне површине земљишта колонистима имало тенденцију подруштвљавања земљишта и тако неминовно избацило у први план принцип солидарности у овом економском захвату одводњавања. Једно време се одводњавање у послератној социјалистичкој заједници код нас финансирало из масе пореза, што је потврђивало принцип солидарности и једнакости свих власника објеката и земљишта па и оних, који су ван домаћаја штетног дејства вода. Привредном реформом је принцип економског пословања свих радних организација довео до одредаба Основног закона о водама и републичких закона о водама, који су напред цитирани, а које одредбе значе такође принцип солидарности на једној новој основи уз малу диференцијацију висине накнаде коју треба да одреде сами интересенти у мелиорационим поручјима кроз орган управљања водопривредном организацијом. Значи — висина накнаде, еквиваленција користи од

услуга водопривредне организације се утврђује унапред за наредну годину „за сваког корисника али корист од одводњавања је предпостављена и дугорочно, јер програми трошења накнаде могу бити настављени на више па и десет година. Отуда захтев сваког интересента да му се обрачуна корист за сваку годину је нереалан и немогућ. То даље значи, да вештачења на околност утврђивања користи од система за одводњавање, које врши тужилац су сасвим евидентна али висина се појединачно и за сваку годину не може утврдити.

Одступање од таквог гледања на корист од одводњавања значила би измену целокупне политике мелиорације и реорганизацију целокупне службе — водопривредних организација у првом реду измену Основног и републичког закона о водама.

ад е) Приговор туженика о томе, да је он — туженик са својим каналима довољан себи, односно да му нико није потребан за одводњавање је поред тога што је нетачан, још и потпуно депласиран, јер је то примедба после доношења законских одредаба, које туженика обавезују, после уласка туженика у органе управљања тужиоца и после дугогодишњег коришћења услуга тужиоца и редовног плаћања за те услуге.

Драгољуб Гвозденац

НЕКА ПИТАЊА О ДОЗВОЉЕНОСТИ ЖАЛБЕ НА ДРУГОСТЕПЕНУ ПРЕСУДУ

Спорно је питање: да ли је дозвољена жалба на другостепену пресуду, ако је другостепени суд у седници већа изменио одлучне чињенице у првостепеној пресуди којом се оптужени оглашава кривим и на тако измењеном чињеничном стању засновао своју пресуду.

I

1. — Према мишљењу појединих правника, против пресуде другостепеног суда дозвољена је жалба вишем суду само у случају, ако је другостепени суд на основу одржаног претреса утврдио чињенично стање друкчије него првостепени суд и на тако утврђеном чињеничном стању засновао своју пресуду (чл. 361. ст. 1. т. 2. ЗПП).

2. — Ако је, пак, другостепени суд у седници већа, без одржаног претреса, утврдио чињенично стање друкчије него првостепени суд и на тако утврђеном (односно измењеном) чињеничном стању засновао своју пресуду, жалба против другостепене пресуде није дозвољена.

3. — Други правници заступају правно становиште да је и у оваквом случају дозвољена жалба на пресуду другостепеног суда са следећих разлога:

(1) Одредбом чл. 357. ст. 1. ЗПП (која гласи „Другостепени суд ће уважавајући жалбу или по службеној дужности пресудом преиначити првостепену пресуду, ако утврди да су одлучне чињенице у првостепеној пресуди правилно утврђене и да се с обзиром на утврђено чињенично стање по правилној примени закона има донети друкчија пресуда”), другостепени суд је овлашћен да у седници већа преиначи првостепену пресуду, ако утврди да су правилно примењене битне одредбе парничког поступка (чл. 334. ЗПП), да је првостепени суд правилно и потпуно утврдио одлучне чињенице (чл. 336. ЗПП) и да се с обзиром на утврђено чињенично стање (чл. 335. ЗПП) има донети друкчија пресуда.

(2) Другостепени суд није, дакле, овлашћен да у седници већа (без одржаног претреса) мења чињенично стање утврђено у првостепеној пресуди. У таквој ситуацији мењањем чињеничног стања била би повређена основна начела кривичног поступка (законитост, утврђивање материјалне истине, извођење и оцена доказа, слободно судско уверење итд.).

(3) Када је у случају законите измене чињеничног стања у првостепеној пресуди, дозвољена жалба против другостепене пресуде, донесене на основу одржаног претреса, који другостепеном суду пружа могућност да правилно утврди одлучне чињенице, односно да правилно измени чињенично стање у првостепеној пресуди (што се не може остварити у седници већа) — онда је логично да је жалба против другостепене пресуде дозвољена и у случају, када се том пресудом чињенично стање мења незаконито (без одржаног претреса) у седници већа.

III

(4) — Тако је путем правне аналогије, на основу одредбе чл. 361. ст. 1. т. 2. и чл. 357. ст. 1. ЗПП у вези с другим сродним одредбама којима су нормирана основна начела кривичног поступка и правна природа првостепеног и другостепеног поступка (чл. 1—16, 262—316, 318, 333—338, 340—345. ЗПП) у оквиру закона и устава (чл. 32, 33, 67. и 68. Устава СФРЈ) створено ново правно правило да је жалба дозвољена и у случају означеном под 1/2 овог чланка.

(5) — Такво тумачење закона (и примена у смислу истог), на основу постојећих норми, суштински објективно, снагом логике, намеће се као једино могуће, односно намеће се као извор права и допринос правној теорији и пракси.

(6) — Ако се изоловано тумачи одредба чл. 361. ст. 1. т. 2. ЗПП, правно правило из дотичне одредбе за конкретни случај

постаје неправо. Њиме се криши одредба чл. 357. ст. 1. ЗПП (којом се преиначење побијане пресуде условљава утврђењем одлучних чињеница у првостепеној пресуди). Таквим, формално граматичким тумачењем, без икакве везе са правном логиком, одредба чл. 361. ст. 1. т. 2. ЗПП, губећи правни значај за поједине случајеве, стиче језички односно граматички значај. Дотична одредба услед таквог тумачења била би сем тога и неуставна.

(7) — Према пропису чл. 67. ст. 1. Устава СФРЈ „Свако има право на једнаку заштиту својих права пред судом”. У приказаном примеру право оптуженог (у случају незаконитог преиначења чињеничног стања у првостепеној пресуди) другостепеном пресудом више је угрожено него право другог оптуженог у случају законите измене чињеничног стања (када је другостепени суд на основу одржаног претреса утврдио чињенично стање друкчије него првостепени суд — чл. 361. ст. 1. т. 2. ЗПП).

(8) — Први оптужени, у случају граматичког тумачења одредбе чл. 361. ст. 1. т. 2. ЗПП (односно у случају тумачења онако како гласи), без обзира на то, што је виши суд незаконито, супротно одредби чл. 357. ст. 1. т. 2. ЗПП, донео другостепену пресуду, не би имао право на жалбу, чиме је повређено његово основно уставно право (Глава II ст. 8, Глава IV ст. 6. у вези са чл. 32, 33, 67. и 68. Устава СФРЈ). Да је тако правно правило нормирано законом, виши суд би био обавезан да по службеној дужности покрене поступак за оцењивање сагласности тог закона са уставом (чл. 149. ст. 3. у вези са чл. 145, 146. и 150. Устава СФРЈ). Ово правило важи и за тумачење закона.

(9) — Тумачење закона не би смело да противречи ни уставу ни одредбама Законика о кривичном поступку. Прецизније речено, виши суд дужан је да се приликом стварања (путем правне аналогије) новог правног правила стара о уставности и законитости (чл. 146. Устава СФРЈ).

(10) — Следствено наведеном, на основу постојећих прописа путем правне аналогије. У границама закона и устава (чл. 136 Устава СФРЈ) створена је нова правна норма. Таква норма има правне важности и као једино могућа, увек ће се примењивати на односне случајеве, због чега ће, као што је речено, постати извор права.

Даница С. Китић

ОБЈАВЉИВАЊЕ ПРЕСУДЕ ПО ЗАКЉУЧЕЊУ ГЛАВНЕ РАСПРАВЕ

На једном недавном судијском састанку, првостепеним-општинским судовима међу осталом, замерано је и то што по закључењу главних расправа одмах и не објављују пресуде тако да је већ такорећи општа појава да доношење пресуде одлажу

за осам дана тј. да је од изузетка (члан 324 став IV ЗПП) постао правило, а од правила (члан 324 став III ЗПП) постао изузетак. При томе се позивало и на праксу предратних судова, који су готово редовно одмах и објављивали пресуде. На ово је укаzano у вези констатације да грађански спорови још увек дуго трају тј. укаzano је у циљу убрзавања поступака у грађанским парницама.

Закључница је да је још увек доста касне предмети (нпр. у стадију до закључења главних расправа и доношења пресуда: због неограничене могућности који дају став други и трећи члана 288 ЗПП странкама у току целе главне расправе, — а после закључења главних расправа и доношења пресуда: због различите — неједнаке дужине: 1) *рокова* редовних петнаестодневних и скраћених осмодневних законских за улагање жалби, и судијских (у трајању од 3—5—8 дана) за подношење допуне — образложења непотпуних жалби, те 2) *евиденције* за наплату судских такса за тужбе (евентуално и за одговоре на тужбе и против тужбе), за пресуде, жалбе (евентуално и за одговоре на жалбу), које се по новијим инструкцијама морају наплатити пре доставе списка предмета жалбеном суду ради решавања по жалбама. Наиме, како је познато члан 40 Закона о судским таксама предвиђа јединствени рок од 15 дана за наплату такси опоменом, без обзира на различиту дужину рокова за поједина правна средства.

Заиста би се добивало у времену, када би објављивањем пресуда могли убрзати поступке.

Предратни Грпш имао је у параграфу 546 изричити пропис, који је гласио: Пресуда објављена у присутности обеју странака има учинак (параграф 512) према странкама чим се објави, те ће се отправак пресуде доставити само странци, која то затражи. (То јест од тог момента почињао је тећи рок за испуњење пресуде и рокови за улагање правних лекова. Што је која странка затражила да јој се достави писмени отправак пресуде, то није утицало на рокове за испуњење пресуде, ни на рокове за улагање правних лекова, како је то био случај по параграфу 76 хрв. баг. поступка од трећег окт. 1976. Коментар Верона—Вуља објашњење под тачком 1 уз овај параграф 546 Грпш) Но како се види овај параграф 546 Грпш важио је само за маличне (багателне) ствари. Такав поступак (багателни—малични) међутим наш ЗПП не познаје.

Други пропис садржан је у параграфу 513 Грпш-а, према којем пресуда на основу признања, ако се објави у присутности обеју странака, има учинак према странкама чим се објави, те ће се у отправку достављати само оној странци, која то нарочито затражује.

То значи да је и у оваквим случајевима тј. у случајевима објављивања пресуда на основу признања, рок жалбе текао је од дана објављивања.

Но ни овај пропис нема аналогона у нашем ЗПП-у.

То су и у самом Гршп-у били изузетни прописи, а оваквих изузетних прописа у нашем ЗПП-у нема.

Другом речју, ЗПП нема изузетног прописа о другом року жалбе тј. о року који би се рачунао већ од дана објављивања пресуда.

Постоји само један јединствени пропис који важи за све пресуде: и оне након одлагања у року од 8 дана доношене и оне одмах објављене пресуде.

Тај пропис је садржан, као је познато, у члану 323 став II ЗПП-а, а који гласи: према странкама пресуда има дејство тек од дана кад им је достављена.

Дакле тек од тада почиње тећи не само парижони рок (чл. 317 став последњи ЗПП), већ и рок за улагање жалбе. (Члан 326 став III последњи ЗПП).

Из тога следи да уколико би се објављивањем хтело ићи за убрзањем поступка, — тај циљ на овај начин не би се могао постићи, — па ни код пресуда на основу признања, објављених у присутности обеју странака (овде мислимо дакле на пресуде поменуће у члану 320 став I ЗПП, — а не на оне из става IV истог члана односно не на оне из члана 301 став III ЗПП).

Не би се тај циљ могао постићи ни код мериторних пресуда објављених у присутности обеју странака, мада би наш ЗПП имао — као опште обавезан — пропис аналоган оном из параграфа 546 Гршп-а који је тамо и тада само за маличне ствари важио, — ако пре објављивања не би било одлучено и о одмеравању трошкова поступка. (арг. а контрарио из члан 325 став II ЗПП), јер странка има право да се жали не само против изреке о дужности накнаде, већ и против одмерене висине трошкова, а све то може правилно да оцени тек по примитку образложења целе пресуде.

Коначно конклузија: ништа се не добије у времену, када се по завршетку главних расправа пресуде одмах и објаве, јер странкама теку рокови за жалбе и у таквим случајевима тек од дана када су им пресуде уручене — кад су их оне примиле.^{1,2}

Коршош Тибор

¹ На крају, пошто је при наведеном мерању поменуто предатно стање одн. тадашња пракса судова, — слободно нам је подсетити на чињеницу да у случајевима, када због међусобне велике нетрпељивости или мржње странака, или жустрине расправљања атмосфера била толико бурна, странке биле толико наелектрисане да је претила опасност можда чак и за крваво обрачунавање, — из опреза нарочито нпр. код расправљања на лицу места пресуде се нису одмах објавиле, већ се то одложило да би се духови у међувремену смирили и на тај начин избегло евентуално крвопролиће, дакле да би се спречила трагедија.

² Значи да је већ и пре рата постојала пракса да и у случајевима када су тужбени захтеви сазрели за коначне одлуке-пресуде и нису били по среди сложени — компликовани предмети тј. премада су постојале законске предпоставке да се по закључењу главних расправа пресуде не само донесу, већ одмах и објаве, — исте ипак нису биле увек одмах и објављене.

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

И лице женског пола може бити помагач у извршењу кривичног дела силовања из Чл. 179 ст. 1 КЗ. (ВСВ бр. Кж. 852/970).

Оптужена је домамила оштећену да побе са I и II редним оптуженим, оборила је оштећену на земљу те је исту држала за руке и косу док су I и II редни оптужени извршили обљубу над оштећеном па је 1. ст. суда казнио оптужену са две године строгог затвора. Кажњена је уложила жалбу с тим да женско лице не може бити помагач у извршењу кривичног дела силовања. Жалба је као неоснована одбијена, а из разлога:

И женско лице може бити помагач у извршењу кривичног дела силовања из чл. 179 ст. 1 Кз. јер у том погледу не постоји никакво законско ограничење. Како је 1. ст. суда тачно утврдио чињенице да је оптужена намамила оштећену, да побе с њом и са I и II редно оптуженим, да ју је оборила на земљу, да је оштећену држала за руке и косу за време док су оптужени I и II реда извршили обљубу над оштећеном, то је њена жалба неоснована и као таква одбијена.

Када је тужба-протутужба ради поништења уговора одбијена, жалба против пресуде I ст. суда о исплати куповне цене је неоснована. (ВСВ бр. 636/71).

Тужитељица П. К. поднела је тужбу против предузећа „М. О.“ тражећи исплату 85.000. — на. са каматом као протувредност продатог половине дела плаца. Предузеће „М. О.“ поднело је протутужбу тражећи да се уговор поништи због заблуде код склапања. I. ст. суда је протутужбу предузећа одбио, предузеће се жалило па је ВСВ својом пресудом ту жалбу одбио и I. ст. пресуду потврдио. Затим је I. ст. суда донео пресуду којом је тужби тужитељице П. К. места дао и утужено предузеће обвезао на исплату 85.000 — на., са 5% камате и парничним трошком.

Предузеће „М. О.“ поднело је против те пресуде жалбу коју је ВСВ

као неосновану одбио, јер је нашао да је ранијом пресудом правоснажно решено питање ваљаности уговора, па како је одбијен тужбени захтев да се уговор поништи, то је основана пресуда којом је предузеће „М. О.“ обвезано да исплати уговорену цену, са каматом и трошковима, па је жалбу као неосновану одбио.

У парници ради утврђивања постојања брака тужба може бити уперена само према другом наводно брачном другу, а ако је он умро према његовим наследницима, а не према општини пред чијим је наводно матичарем склопљен брак уз пропуст да се закључење брака убељежи у матичну књигу венчаних. (ВСВ бр. Гж. 676/71).

Тужитељица је поднела тужбу против Општине пред чијим је матичарем наводно склопила брак 7. II. 1949. а да је матичар пропустио да склапање брака уведе у књигу венчаних, те у тужби тражила да се Општина обведе да склапање брака спроведе у књигу венчаних.

I. ст. суда је тужбу одбио јер је стао на становиште да се тужба може поднети против другог наводног брачног друга, ако је он умро, против његових наследника а не против Општине, која да нема пасивну легитимацију.

Жалба није основана и као таква одбијена а из разлога:

Не може Општина, пред чијим је матичарем наводно брак склопљен бити пасивно легитимисана у таквом спору само зато што би њен орган (матичар) требао спровести одговарајући упис у матичну књигу венчаних на основу правоснажне и извршне судске одлуке, којом је утврђено постојање брака. Таква упис ће бити извршен иако тужена није била у спору. Очевидно је да за Општину као друштвено-политичку заједницу није од било каквог значаја да ли ће тужбени захтев за утврђење постојања или непостојања брака бити усвојен или одбијен.

Одредбе чл. 27, 33 и др. Закона о матичним књигама изричито предвиђају управни поступак за откла-

њање погрешака код уписа или накнадно уписивање не извршених уписа. Према томе, поступак пред судом опште надлежности није дозвољен.

Обавеза плаћања казних камата због неблаговремено уплаћених доприноса за социјално осигурање почиње по истеку рока од 8 дана од извршене ревизије (Пресуда Врховног привредног суда Сл. број 2372/70-3).

Комунални завод за социјално осигурање путем својих органа извршило је ревизију уплате доприноса за социјално осигурање код туженог дана 18. XI 1969. године обухватајући прегледом временски период за 1966. 1967. 1968 и 1969. годину, па је туженог теретио износом неплаћеног доприноса за социјално осигурање, као и са казненом каматом по стопи од 0,1% дневно, обрачунавајући ове камате за сваку годину почевши од 1. јануара следеће године све до извршене ревизије.

Првостепени суд је одбио захтев за признавање казних камата пре дана извршене ревизије, а поводом жалбе тужиоца ову је пресуду потврдио другостепени суд.—

Из образложења:

„Околност да је преглед правилности обрачуна и исплате доприноса за социјално осигурање код туженог за 1966. 1967. 1968. и 1969. годину извршен тек 18. новембра 1969. године, — Врховни привредни суд сматра да је тужени са плаћањем доприноса пао у доцњу тек по по истеку рока од 8 дана по извршеној ревизији тј. 26. новембра 1969. године и зато га је ваљало обавезати да казнене камате на дужне доприносе за социјално осигурање плаћа почев од 27. новембра 1969. године. Стога је и захтев за казнене камате за време пре наведеног датума правилано одбијен, па је ваљало пресуду у погледу тог дела тужбеног захтева потврдити.“

Иако тужени није удовољио тужбеном захтеву тужилац је дужан да накнади парничне трошкове у

след повлачења тужбе (Решење Врховног привредног суда Сл. број: 2935/70-3).

Тужилац је од туженог дана 3. IV 1970. године примио у посед и на коришћење уговорени двособан стан, након чега је тужилац исти стан уступио на коришћење своме раднику инг. К. М. а тужени је дана 11. VI 1970. године самовласно одузео посед тога стана, па је стога тужилац тужбом тражио да се тужени обавезе на предају поседа спорног стана.—

Међутим, после тужбе радник тужиоца инг. К. М. насилно се уселио у овај стан, па је тужилац услед тога изјавио да повлачи тужбу и да тужбени захтев своди на парничне трошкове.—

Првостепени суд је овом захтеву удовољио и туженог обавезао да тужиоцу накнади настале парничне трошкове.—

Поводом жалбе туженог другостепени суд је ово решење преиначио тако да је тужиоца обавезао да туженом накнади трошкове првостепеног поступка до повлачења тужбе као и трошкове другостепеног поступка.—

Из образложења:

„Одредбом чл. 147. став 1 Зпп. одређено је као правило да је тужилац који повуче тужбу дужан накнадити противној странци парничне трошкове, осим у случају ако је повлачење тужбе уследило одмах после испуњења захтева од стране туженог. Неоспорна је чињеница да је тужилац повукао тужбу са разлога што је дошао у посед спорног стана на тај начин што се је у исти уселио његов радник К. и што је тужилац са тога разлога а не због тужениковог удовољења тужбеном захтеву повукао тужбу. Стога Врховни привредни суд сматра да је тужилац у смислу одредбе чл. 147. став 1. Зпп којом се специјално регулише питање трошкова код повлачења тужбе, дужан накнадити туженом парничне трошкове, а не тужени тужиоцу како је то нашао првостепени суд.“

Понављање поступка се не може тражити на основу доказа које је странка предлагала у ранијем по-

ступку а које је суд одбио да изведе (Решење Врховног привредног суда Сл. бр. 2938/70-3).

Првостепени суд је одбацио предлог туженог за понављање поступка правоснажно окончаног пресудом истог суда а странка је против овог решења поднела жалбу, коју је другостепени суд одбио и оспорено решење у целости потврдио.—

Из образложења:

„Према чл. 381. Зпп поступак који је одлуком суда правоснажно завршен може се по предлогу странке поновити ако странка набе или стекне могућност да употреби нове доказе на основу којих је за странку могла бити донета повољнија одлука да су ти докази били употребљени у ранијем поступку. Тужени управо на цитираној одредби и заснива свој предлог за понављање поступка.—

Наиме, тужени тврди да је у једном другом спору сазнао за налаз и мишљење вештака и да би по њега била донета повољнија одлука да је употребљен тај доказ. Међутим, тужени и сам признаје да је он и у поступку чије понављање предлаже, предлагао да се изврши вештачење, али да су и првостепени и другостепени суд одбили тај његов предлог и своје одлуке засновали на писменим исправама. Понављање поступка се не може тражити на основу доказа које је странка предлагала у ранијем поступку, а које је суд одбио да изведе.—

Према томе, у конкретном случају нису испуњени услови за понављање поступка, па је првостепени суд правилно поступио када тај предлог није усвојио.”

Накнада разлике у камати по кредитима за финансирање извоза припада само до наплате потраживања за изведену робу ако су девизе приспеле пре уговореног рока. (Пресуда Врховног привредног суда Урж. бр. 74/1970-3).

У покренутом управно-рачунском спору тужилац је добијао решење Службе друштвеног књиговодства којим је одбијен његов захтев за

признавање накнаде за разлику у каматној стопи при обављеном извозном послу а којим је захтевом тужилац обухватио и време после приспећа девиза па све до враћања кредита.—

Првостепени суд је овакав захтев одбио, а ову је пресуду потврдио и другостепени суд поводом жалбе тужиоца.—

Из образложења:

„Међу странкама је спорно питање, да ли накнада камате по краткорочним кредитима за финансирање извоза који су одобрени привредним организацијама за извоз, припада почевши од почетка коришћења кредита до уговореног рока враћања кредита или само до наплате потраживања извозника од иностраног купца, ако је то уследило пре уговореног рока од 90 дана, одн. да ли се може накнада по кредитима за извоз робе обрачунавати на терет средстава федерације и након наплате извезене робе од иностраног купца у девизама тј. од датума приспећа девизних средстава на девизни рачун корисника кредита за извоз робе.—

Чланом 13. Закона о девизном пословању („Службени лист СФРЈ” бр. 29/66) прописано је да су радне организације дужне у року од 90 дана извршити наплату извезене робе и да датум почиње тећи од дана царивања робе. Чланом 1. Закона о одређивању нижих каматних стопа и о давању накнаде камате и додатне камате на одређене кредите на терет средстава федерације („Службени лист СФРЈ” бр. 28/66) прописано је да се на кредите које поједине банке дају наменски (за кредитирање извоза и слично) банкама даје накнада из средстава федерације за разлику у камати. У чл. 4 ст. 2 овог Закона и у тач. 1 Одлуке о нижој стопи камате и о накнади камате по одређеним кредитима за извоз („Службени лист СФРЈ” бр. 44/66) прописано је да се могу давати краткорочни кредити за извоз робе уз камату по стопи нижој од стопе по којој банке дају такве кредите, под условом да се наплаћивање извоза врши у девизама које су од значаја за одржавање ликвидности у међународном плаћању. У тач. 6 под бројем 4 Одлуке о ближним условима и о начину и поступку за остваривање

камате и додатне камате на одређене кредите на терет средстава федерације („Службени лист СФРЈ” бр. 50/66) прописано је да накнаду камате на терет средстава федерације банка може остварити ако постави захтев за накнаду и уз захтев поднесе обрачун за сваки кредит с тим да у овој документацији да податке о кориснику кредита, намени, датуму одобрења кредита, року доспећа кредита, времену коришћења и друге податке.—

Из цитираних прописа и утврђеног чињеничног стања произилази, да се код наменских кредита може

остварити право на накнаду али само за стварно време наменског коришћења кредита тј. до датума наплате извезене робе од иностраног купца у девизама тј. до датума приспећа девизних средстава на девизни рачун корисника кредита за извоз робе а не до уговореног рока ако је датум приспећа девиза пре уговореног рока, јер после приспећа тих средстава престаје и право извозника на кредит по повлашћеној стопи. Стога је тужени правилно одбио захтев тужиоца за накнаду камате на кредит до уговореног рока.”

УПИС У ИМЕНИК АДВОКАТА АК У САПВ

Пошто су се оба органа који одлучују о упису у именик адвоката Управни одбор и Савет, сагласили да постоје сви услови за упис у именик адвоката, то су на основу чл. 93 тач. 4, чл. 87 тач. 3, чл. 13 тач. 1; 2, 3, 6 и 7 ЗОА, чл. 13 ст. 2 Закона о правосудном испиту, те чл. 7 и 9 Статута АК у САПВ, уписује се у именик адвоката са даном 30. VI. 1971. године, с решењем број:

195/1971 Николов Љубен — Беочин

196/1971 Вученић Светислав — Зрењанин

210/1971 Николић Коста — Зрењанин

218/1971 Колесар Феодор — Нови Сад

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АК У САПВ

На седници Управног одбора Адвокатске коморе у САПВ у Новом Саду која је одржана 29. јуна 1971. године, донета су следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника, секретара и благајника о раду Коморе.

2) Управни одбор је донео одлуку да се Прослава педесетогодишњице од оснивања Адвокатске коморе у Новом Саду одржи 8. 9. и 10. октобра 1971. године и утврдио програм прославе, као и листу гостију. Котизација за учеснике износи 200 динара, а за пратиоце 100 динара (сем за госте). Израда Споменице поверава се Уређивачком одбору.

3) Решавано је о молбама за упис у именик адвоката.

4) Решењем бр. 215/1971 брише се из именика адвоката Радослав Митровић, адвокат у Бачу, на основу пресу Дисциплинског суда Адвокатске коморе у САПВ у Новом Саду бр. ДС 6/1970 од 26. XII 1970. године. За преузиматеља адвокатске канцеларије Радослава Митровића одређује се Зековић Димитрије, адвокат у Оџацима.

5) Решењем бр. 216/1971 узето је на знање да Радован Пујић, адвокат у Сремским Карловцима са даном 1. VII 1971. године пресељава седиште своје адвокатске канцеларије у Руму.

6) Решењем бр. 217/71 брише се из именика адвокатских приправника Матијевић Иван, адвокатски приправник из Новог Сада са вежбом код Др Федора Адамовића, адвоката у Новом Саду, са даном 14. мај 1971. године, јер је уписан у именик адвоката.

7) Решењем бр. 183/71 евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Мишћулић Петра, адвоката у Новом Саду са Предузећем „Контекспродукт“ из Н. Сада, од 4. марта 1971. године.

8) Решењем бр. 160/71 брише се из именика адвоката Јовчић Никола, адвокат у Вршцу са даном 1. VI 1971. године, због заснивања радног односа.

За преузиматеља је одређен Др Густав Керпел, адвокат у Вршцу.

9) Решењем бр. 187/71 брише се из именика адвоката Момчило Чешљевић, адвокат у Србобрану са даном 1. јуни 1971. године, због заснивања радног односа.

За преузиматеља је одређен Узелац Душан, адвокат из Футога.

10) Решењем бр. 206/71 брише се из именика адвоката Адвокатске коморе у САПВ у Новом Саду Иличић Стеван, адвокат у Кикинди са даном 1. јули 1971. године, јер жели да ужива пензију.

За преузиматеља је одређен Бурчин Емил, адвокат у Кикинди.

Задржава чланство у Фонду посмртнине.

11) Решењем бр. 207/71 брише се из именика адвоката др Драгољуб Скадрић, адвокат у Зрењанину са даном 1. јули 1971. године, због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије у Београд.

За преузиматеља је одређен Вуцеља Стеван, адвокат у Зрењанину.

12) Решењем бр. 180/1971 узето је на знање да је Момчило Милошев, адвокат из Србобрана са даном 18. мај 1971. године преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад.

13) Решењем бр. 191/71 одсутном адвокату Иштвану Бери из Бачке Тополе, за привременог заменика одређује се Чернаи Реже, адвокат у Бачкој Тополи.

14) Решењем бр. 104/71 узима се на знање да је Павлов Димитрије, адвокатски приправник из Темерина прекинуо адв. припр. вежбу са даном 31. V 1971. код Павлов Славка, адвоката у Темерину и исту наставио са даном 1. јуни 1971 код Романовић Борба адвоката у Новом Саду.

15) Решењем бр. 219/71 разрешава се дужности преузимаатеља адвокатске канцеларије др Драгољуба Скадрића, адвоката из Зрењанина, Вуцеља Стеван, адвокат у Зрењанину, а за преузиматеља се одређује др Јожеф Варади, адвокат у Зрењанину.

16) Решавано је и о другим текућим предметима.

Управни одбор Адвокатске коморе

ИЗ КЊИГОВОДСТВА КОМОРЕ!

ИЗВЕШТАВАЈУ СЕ СВИ ЧЛАНОВИ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У САПВ ДА 1. ЈУЛА 1971. ПРИСПЕВА УПЛАТА ТРЕБЕ РАТЕ ЧЛАНАРИНЕ, П9 СЕ ПОЗИВАЈУ СВИ ЧЛАНОВИ ДА УПЛАТУ ИЗВРШЕ НА ТЕКУЋИ РАЧУН 657-8-419 КОД СДК-НОВИ САД.

НА ИСТИ ТЕКУЋИ РАЧУН ТРЕБА ИЗВРШИТИ И СВЕ УПЛАТЕ СТАРИЈИХ ОБАВЕЗА, КАО И УПЛАТЕ НА ИМЕ ДОПРИНОСЕ ЗА ФОНД ПОСМРТНИНЕ.

Књиговодство Коморе.

Уређивачки савет:

Боргић др Никола, декан Правног факултета у Новом Саду, Петрић др Бранко, судија Врховног суда Војводине, Курбатвински Јерко, судија Вишег привредног суда у Новом Саду, Бакић Милош, секретар Покрајинског извршног већа у Новом Саду, Керпел др Густав, адвокат из Вршца, Михајловић др Стојан, адвокат у Зрењанину, Дулић Ружа, адвокат у Суботици, Коша Иштван, адв. припр. Нови Сад и Ботић Милорад, главни и одговорни уредник.

Уређивачки одбор:

Милорад Ботић, гл. и одговорни уредник, Хаџи Коста, уредник, Мишић Славко, Новаковић Оливер и Корхеџ Золтан, чланови Одбора.

Гласник издаје и власник је: Адвокатска комора у С. А. П. В. 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20. Годишња претплата 40 на., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 5 на. Тек. рн. 657-8-419. Штампана штампарииа „БУДУЋНОСТ“, Нови Сад, Шумадијска бр. 12.

